

POD OBA SUNCA
Ognjen Spahić

Copyright © 2020 ovog izdanja KONTRAST izdavaštvo

Za izdavača:
Vladimir Manigoda

Urednica:
Ana Pejović

Lektura i korektura:
Kontrast izdavaštvo

Dizajn korica:
Sanja Polovina

Prelom:
Anica Lapčević

Štampa:
F.U.K. d.o.o.

Tiraž:
1000

Izdavač:
Kontrast, Beograd
Klaonička 2, Zemun
e-mail: jakkontrast@gmail.com
kontrastizdavastvo.com
facebook.com/KontrastIzdavastvo
www.glif.rs

OGNJEN SPAHIĆ

POD OBA SUNCA

KONTRAST
Beograd, 2020.

1.

TRI ZA TRI

Sjedio je pod trijemom i posmatrao krošnje palmi kao da će pogledom ubrzati klijanje zelenih izdanaka među suhom kosom mrtvog lišća. Sedam januarskih dana zamrzli su svijet, obmotali ga vjetrom i pretvorili u ledeni otpadak zaokružen tamom.

I niti jedno proljeće, niti jedan topli vjetar neće popraviti načinjenu štetu. A nakon što je sunce prvi put ugrijalo kao da je sunce, humka pod stablom narandže počela se nadimati, rasti, da bi se sedam dana docnije ispuhala, kvasna, i zauzela pređašnje dimenzije.

Tijelo koje je zakopao rijući novembarsko blato, podalo se crvima i korijenju. Da je sahranio dijete, tugom bi mogao izmjeriti ljudskost te dopustiti srcu da se pretvori u crni kamen. No pod zemljom su trulila tkiva njemačkog ptičara Josepha, pod zemljom su se topile kosti životinje, a ne čovjeka.

– Ulazi u kuću! Zaključaću vrata. Smrdi! Zaudara. Ulazi, molim te... Sazuj se.

Uspela se na sprat proklinjući bolna koljena. Zatvorila je šku-re i sručila se na krevet. Zarežao je iz stomaka.

– Mater ti tvoju... Blato... Golo blato.

Sazuo je čizme i kročio na hladan pod. Osluškivao je nadajući se da će tišina potrajati.

– Prospi pepeo. Čuješ li me?

Zavukao se u papuče trljajući dlanove. Stepenicama se stro-poštala psovka prigušena pucketanjem vatre. Ubacio je cjepanicu i snažno zalupio željezne vratnice.

Obratio se zidu.

– Tebe ću ja pepelom, rugobo.

Škripao je zubima. Tresao se kao poklopac nad uzavrelom vodom. No kada je zasjeo u fotelju i pripalio cigaretu, a zatim sporo ispuhnuo ka prozoru, nabrekla žila izgubila se među tkivima. Ta plava zmija drijemaće pod srcem dok je Branimir Bato Lončar ponovo ne zgazi na rep. Dok je ne podbode dračama izraslim u tijelu.

Grizao je filter i micao usnama. Desna ruka njihala se po-strance tražeći masne uvojke pseće dlake. Činilo se da je zrak na tom mjestu gušći, a daske toplije. Zadrijemao bi otvorenih usta i prenuo se uznemiren snom ili koracima. Naginjao se preko ru-kohvata provjeravajući da li je zvijerka doista tu. A kada bi se uvjerio da Josepha nema, iznova je tražio krivca.

– Danice? Danka? Gdje si, strvino? Danice, jebem ti...

Istezao je kičmu bolno čkiljeći u polumrak.

– Samo nemoj da kažeš... Ja zaključao? Čuješ li me? Ja zaključao vrata? Priznaj, ljudski, i to više nikad neću pomenuti. Danice?

Zadihan je čekao da se žena oglasi psovkom, da tišina porodi klaparanje papuča koje će ga podsjetiti da su živi te da vrijeme na svjetioniku protiče shodno zemaljskim parametrima.

– Šta je? Šta se dereš? Treba da nacrtam? Zaključao si dva puta i ostavio pseto vani. Da se smrzne! Da mu vjetar oglođe kosti!

Pokušavao je da razazna njenu siluetu pripremajući teški, vjerovao je, neizdrživi pogled kapetana prve klase kojim je postrojavao dobrovoljce. Sustići je na polovini stubišta i umlatiti, barem koliko i Josepha kad je podavio živinu. Nahraniti je ludarama ili je gurnuti u more? Biće dana.

Suton je diktirao pravila. Trebalo se uspjeti ka svjetlu, očistiti leće, provjeriti intervale, pokupiti insekte i sastrugati ptičja govna. Trebalo je zapisati sve šta oko vidi, a more i nebo prikazuju. Jer ništa ne smije remetiti protokole, nikakva Danica ne može stati na put rutini koju obnaša već dvadeset sedam godina. Svjetlo je njegov poslušnik, njegov štit, njegovo oružje. Svjetlom okajava grijeha pa i batine kojima je počastio Josepha zaleglog u krvavo perje.

To što je četiri zime unatrag spasio grupu ruskih turista, smatrao je blagoslovom. Da je sjedio kraj šporeta, objedovao na terasi ili hranio kokoš u zadnjem dvorištu, ne bi primijetio neznatno komešanje milju i po ka jugoistoku.

Revnosno stružući ljsupe bijele farbe na ogradi, okretao je lice ka pučini tek da bi udahnuo zraka lišenog čestica rđe. Distorzija predvečernjeg rumenila, sitna kao čvor ribarske mreže ili još manja, zagrebala je beonjače.

– Danice. Dvogled, Danka.

Nagnuo se preko ograde i osmotrio dvorište. Veliki trbuh, oslobodio je kratki rafal gasa.

– Danice? Jebem li mu sidro... Je l' ti ime Danica-Danica-Danica, pa da svaki put zovem tri puta? Donesi dvogled.

– Gore?

– A ne nego dolje! Požuri.

– Siđi i uzmi. Koljena me uništavaju. Promjena će.

Pljunuo je u krošnju smokve i opsovao promjenu. Pijetao se oglasio dva puta. Strčao je zadihan ljutnjom. Krma je bila potopljena. Gurali su se na pramcu mlateći veslima.

– Pogledaj ih. Tri uboga ježa.

Pritegao je kaiš i uvukao trbuh.

– Trebalo bi pustiti da se podave.

Stiskao je zube hraneći predrasude. Holandžani, Belgijanci, Francuzi? Njemac to ne bi dozvolio. Da se kao pokisla kokoš smrzava povrh govna sa dva vesla. Englez? Ostrvljanin? Taj zna da ne smije zajahati južinu.

Navukao je kabanicu i upalio svjetla pod trijemom.

– Imamo situaciju. Hrana, voda, rakija. Raspali vatru. Znaš proceduru. Sačekaj dolje da prihvatiš uže.

Salutirala je kolutajući očima. Otpozdravio je istim načinom. Joseph je cvilio podvijenog repa, njušeći dramu. Iz južnog neba rasli su kumulonimbusi, a Branimir Bato Lončar trčao je stepeništem koje se gubilo u lovorici i dračama, objašnjavajući sebi da su Holandžani, Belgijanci, Francuzi, takođe i ljudi.

Prihvatio se velikog čekrka. Sedamnaest okretaja ugrijalo je krv. Dahtao je ritmom lupanja natečenog srca zadovoljan zvukom motora, podmazanog, napunjenog, spremnog. Zatim kroz talase, u stavu *mirno*. Osvrnuo se još jednom prema svjetioniku. Danica, uokvirena prozorom, zamišljala je da ga gleda posljednji put.

Žurio je do sredine zaliva mimoilazeći obalske struje. Horizont se ljuljao u lećama velikog dvogleda. Dvojica su se stiskala na pramcu dok je krupni ćelavac plavom kofom praznio korito. Kad su ga ugledali, zaskakali su mašući telefonima. Smanjio je gas i pripremio vesla.

– Nema signala? Nema pa nema. More, mangupi! Vukojebina svoje vrste.

Mogao bi prići uz bok, pustiti ih da preskoče gotovo suvi no ipak će zavitlati uže i dovlačiti jednog po jednog, bez žurbe.

– Da se guzice napiju soli. Zdravo, zdravo! Maši, samo maši.

Zabacio je bovu. Stajali su mirno i posmatrali kako konopac tone te kako se narandžasta kugla ljulja na talasima. Sakupili su telefone u kesu.

– Ajmo, prasac. Ti ćeš prvi. Šta čekaš?

Čelavi je gurnuo svežanj u gaće. Poput morža je kliznuo preko ivice, nagutao se vode i zakašljao. Lončar je povukao bovu pola metra unatrag tek da bi unezvijerenim rukama dodao posla.

– Tako je! Spasavaj se. Daj ruku, nesrećo. Razumiješ?

Bacio ga je na palubu i odmjerio tetovaže na golim grudima.

– Francuzi? Holandani? A? Iz pičke materine došli? Da osunčate guzice. Šta si zinuo? Nati ovo. Sredi se malo. Dolje imaš vode. Akva, vaser, voter... Loči.

Bacio je zamašćenu krpu u crveno lice. Čelavi je onjušio komad platna i obrisao čelo.

– Spasiba, tovariš, spasiba...

Ponavljao je zadihanu mantru koja je učinila da Branimir zine kao krap, da se preznoji, uspravi, te da potom salutira ugrijan snažnom erupcijom panslovenskog osjećanja stvarnosti sred uzburkanog Jadranskog mora. Poželio je da punim grlom zapjeva jedan od sovjetskih tradicionala no u glavi su se rojile tek nejasne melodije i opiljci davno zaboravljenih riječi.

– Kapetan prve klase Branimir Bato Lončar! Služim narodu!

Rus je konspirativno namignuo. Izvukao je kesu sa telefoni-
ma i raskvašeni novčanik.

Preostalu dvojicu ubacio je u čamac sa više volje i ljubaznosti
shvatajući da je njegovo znanje ruskog proporcionalno količini
mesa među kozjim rebrima. Cijelog života bio je ubijeden da go-
vori taj jezik te da će, nađe li se licem u lice sa bačuškom, prozbo-
riti otresito i muški. Predstaviće se, upitati za zdravlje pojedinca
i nacije. Čvrsto će zagrliti mišićavo tijelo plavokosog gorostasa
prožet osjećanjem slavjanske ljubavi i vječnog prijateljstva.

Gledajući drhtava tijela, ponavljao je riječi koje su brodolo-
mnici lakonski izgovarali.

– Spasiba tovariš. Spasiba...

Klimao je glavom i osmjehivao se tup, zatupljen iznevjerenim
očekivanjima.

Promjena konteksta iziskivala je trud. Pretinci u glavi otvarali
su se i zatvarali brzinom svjetlosti. Umjesto Holandana, Belgija-
naca ili Francuza, uzburkano more ispljunulo je Ruse.

Ali nisu to oni isti Rusi. Takvih više nema, znao je. Kao što
je znao i da se svijet mijenja, da nosorozi izumiru, a ptice ugiba-
ju u letu. I dalje: *stoličnaja* se pravi od svinjskih govana i trulog
krompira, *zaporožac* je najgora mašina na četiri točka, a Ruski-
nje su debele, razroke i bučne žene pljosnatih glava. Prepustio se
emocijama.

– Staljingrad, Lenjingrad, Moskva... Putin, Lenjin, Staljin...
Gorki, Čapajev, Kaćuša...

U dahu je izgovorio sve što je destilirao blago zakržljali ruso-
filski gen.

Vriska galebova probušila je balon od sapunice. Nestalo je
sibirskih tajgi, ugasile su se kremaljske petokrake i kandila, a
moćni pravoslavni sveti postali su tek nejasni mozaik lica koja

je upamtio zureći u crkveni kalendar na zidu trpezarije. Tražili su još vode.

– Njet, braćo. Nema više. Tamo gore. Vidite? Svjetlo. Danica će da iznese rakije, pršute, ribe...

Došaptavali su se stisnuti pod starim šatorskim platnom. Očekivao je da će se predstaviti i srdačno rukovati, da će zapjevati, zaplakati, ponovo rođeni. Debeli se primakao na koljenima. Novčanicu od stotinu eura držao je za čošak. Lepršala je umnožavajući ništice. Kvasni tirkiz presijavao je ljubičaste zrake sutona. Važno je klimnuo glavom i gurnuo ruku u široki džep Lončareve kabanice. Čamac se zaljuljao. Branimir je pogužvao zeleni komad papira. Stiskao je pesnicu pred nosom osjećajući kako se žila na vratu ispunjava vreloom krvlju.

– E bolje da si mi stotinu majki izjebao baćuška... Bolje da si me pljunuo... Njet, njet, njet... Ja njet splaćina.

Bacio je zelenu grudvu pred noge brodolomnika i istog časa porastao u sopstvenim očima. Nadao se da će Rusi znati da cijene mali ali važan gest otpora teroru kapitala. Čelavi je ravnodušno zatalasao obrvama. Ispravio je stotku i vratio je u novčanik. Branimir se počeošao po tjemenu razočaran sopstvenim razočaranjem.

Sijekući bijele kreste talasa pokušavao je da dozove boga te da pred njegovim sveprisustvom posvjedoči o dobrim djelima kojima je uljepšao svijet. Spasenje tri života, ruska pritom, trebalo bi da bude upisano krupnim slovima u nebeskom registru pravoslavnih dobročinstava.

Sklopio je oči namjeren da tiradom bogougodnih misli pri-zove gospodina no, kao i mnogo puta ranije, pojavilo se lice general-majora Dragana Zirojevića, natkriljeno gustim obrvama, poduprto šinjelom. Naglo je otvorio oči. Blage vatre sutona isticala su bjelinu svjetionika. Danicina sjenka spuštala se niz strmu

stazu do vode. Kapetan Lončar mirio se sa osjećanjem bolne rezignacije koje će, čim se dohvate kopna, popraviti rakijom.

– U život si mi se usrao, moj Zirojeviću.

Isključio je motor.

– Sjedi, sjedi prijatelju dok ne vežem lađu, polako samo.

Danica je stajala uz rub, čekajući konopac.

– Što si se zabradila tako? Da isprepadaš ljude?

Snažno je zabacio vlažni čvor gađajući je posred čela. Sagnula se i pokupila užu.

– Svoju brigu pazi, Branimire. Svoju brigu pazi...

Joseph je zalajao sa vrha oštre stijene.

– Što ga ne sveza, Danka?

– Vežem, Bato.

Zagrizla je jezik pritežući čvor.

– Ne to, nego ovoga, gore...

Zaustio je da ga dozove i utiša psovkom, ali pred slovenskom braćom nije mogao zaurlati germansko ime. Jer ko zna ko su i kakvi su. Ko zna šta bi pomislili, šta bi kome i kamo rekli.

– Josife. Dosta! Dođi ovamo mali, dođi kod Bata...

Pas je zamahao repom. Lončar se zagledao u Ruse očekujući rodoljubive osmijehe.

– Josif. He... Isto kao onaj vaš... I naš... Josif.

Danica je otvorenih usta odslušala monolog.

– Ajte ljudi, da se ugrijete i osušite. Ovaj moj bi pričao do jutra.

Balansirajući raširenih ruku, jedan po jedan preskočili su na kopno.

– Ne petljaj se, Danka. Zboriš ruski? Zaćuti i pusti me s ljudima. Ajde gore. Ćuješ li? Saćekaj nas s bocom na vratima.

Šakama je podupirala kukove nabadajući stepenike.

– I ostalo pripremi. Ne štedi!

Rusi su ga okružili pokušavajući da razumiju naredbe.

– Ne vama. Ništa vama... Ne brinite. To će sve Danica... Vi ovuda. Tako je. Idemo gore.

Noseva zagnjurenih u ekrane telefona koraćali su kroz maki-ju. Kada su izašli na čistinu, Branimir je pokazao oronulo zdanje.

– To je moja kuća. I vaša kuća. Naprijed, drugovi.

Zakoraćila je sa bocom privijenom na grudi.

– Daj ovamo. Što si je stisla?

Prvi gutljaj prosuo je na zemlju.

– Da ste živi i zdravi. Pa se vazda u veselju gledali.

Rus je obazrivo pomirisao i progutao namršten žestinom. Ostali su uradili isto.

– Tako je, baćuška. Domaća. Moja. Sad u kuću. Izvolite...

Razmijenili su poglede i geste. Složno su zavrtjeli glavama naginjući prema kapiji.

Preprijećio je put.

– Ćekaj, ćekaj... Nismo se razumjeli. Ne tamo. U kuću. Da jedemo, pijemo, da se ugrijemo. Svi. Danice! Reaguj. Obru-kaćemo se, ženo.

Joseph je zadihan dotrčao iz žbunja i onjušio stopala stranaca. Zagledao se u oblake pišajući na žutu prašinu.

– A sad ću te... A sad ćeš mi... A dođi...

Špicom je okrznuo pseća rebra.

– Čekaj... Džukelo... Da te dohvatim... Kako treba... Idemo u kuću, ljudi.

Pas je cvilio skrivajući se iza kokošinjca. Rusi su zakoračili prema kapiji. Danica je slegnula ramenima i ubrala smokvu. Branimir je opsovao boga i general-majora Dragana Zirojevića, objedinjene istim likom.

– Jeste, jeste. Spasiba. Spasio vam Bato guzice. Dosvidanja. Idi celo. I vas dvojica. Da vam barem sto eura uzeh...

Osmjehivao se mrmljajući kroz zube.

– Pljuni me ovdje ako ste vi Rusi. Niste vi Rusa gledali. Spasiba tovariš. Ukrajinci garant. Ili Rumuni posrani. Tako je. Samo pravo do ceste. Pola ure hoda. Bugari, možda? Ima li što gore od Bugara?

Danica je ispljunula peteljku. Rukovali su se sa Branimirom i požurili u maslinastozelenu noć. Cupkao je kraj ograde gutajući kletve. Grmljavina se primicala obali. Sve o čemu je razmišljao, svi planovi koji su se rojili u velikoj glavi, nestajali su posječeni iznevjerenim očekivanjima. Jer da su to bili pravi Rusi, njegovi Rusi, sa strahopoštovanjem bi kročili u dom spasitelja. Zagrljaja i pjesme ne bi falilo. Ispratio bi ih na počinak, site, ugrijane, pozvao Kneževića iz Uprave i skromno prijavio dobro djelo. Trideset posto na platu, odmah. Po deset posto narednih šest mjeseci. Izjutra novinari, kamere, foto-aparati. Obrijao bi se i do vrata zakopčao čistu košulju, a potom ispričao sve, onako kako se dogodilo.

Talasi poklapaju izlomljenu barku. Krici davljenika miješaju se sa kricima galebova. More tutnji, gromovi ne biraju mete. Ka-

petan prve klase u penziji zaboravlja na sopstveni život da bi iz ledenog mora povadio nesretnike. Spasiba.

Nakon dva dana, crna limuzina ruskog ambasadora trubi pred kapijom. Izvolite, uđite, samo naprijed. Bez zahvaljivanja, molim. Ukazom njegovog visočanstva, predsjednika Ruske Federacije, Gospodina Vladimira Vladimiroviča Putina, Branimir Bato Lončar odlikuje se ordenom za posebne zasluge u korist ruskih naroda i narodnosti. Uspravio bi se, salutirao, zaplakao, preporođen i, malo je reći, sretan.

Teška kiša sručila se na more iluzija. Zatvorio je kapiju i podigao čelo ka tmastom nebu.

– Jesmo li konačno poravnali račune, družo? Malo ti je što si me ostavio bez djece? Da trunemo ovdje ja i baba... Tri za tri. Valjda tako ide?

Nebo je odgovorilo kratkim plotunima i natjeralo ga da zavuče glavu među ramena.

– Pljuneš me kad stigneš!

Šutnuo je saksiju i krenuo prema trijemu. Žila na vratu kucala je punom snagom. Uvijala se stežući srce iz kojeg će procuriti otrovne kapi stare mržnje prema svemu i svačemu. Prema salati od hobotnice, prema galebovima, ženskoj košarkaškoj reprezentaciji, prema uskršnjim praznicima, četnicima i ustašama, piti od jabuka, prema Danici ali i prema nerođenoj djeci, kćerki kurvi i sinu narkomanu, taksisti, lopovu, tetoviranom probisvijetu.

Danica je na vrijeme odstupila. Sklonila se u spavaću sobu i jastukom prekrila uši. Pokušavala je da zaplače no gorko zadovoljstvo zbog Batovog panslovenskog razočarenja nije dalo suzama na oči. Grmljavina je prekidala rečenice koje su sijevale iz prizemlja rušeći se natrag, niz stepenište. Sa stola je dohvatio bocu i potegao bez daha. Zapalacao je na Danicu i svijet.